

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

28 august 2013

mun. Chișinău

Colegiul penal în componență :

președinte – Constantin Gurschi,

judcători – Constantin Alerguș și Andrei Harghel,

examinînd admisibilitatea în principiu a recursului în anulare declarat de petiționarul Marenciuc Serghei, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 13 martie 2013 și încheierii judecătorului de instrucție a Judecătoriei Ocnița din 10 decembrie 2012,

C O N S T A T Ă :

1. La 06 decembrie 2011, la Judecătoria Ocnița a parvenit plîngerea cet. Marenciuc S., în care s-a solicitat anularea ordonanței procurorului din 04 iulie 2005 privind neînceperea urmăririi penale pe faptul maltratării lui Marenciuc S. de către colaboratorii CPR Ocnița, Gh. Gogoli, L. Muț și Gh. Rotari, din motivul ilegalității acesteia.

2. Prin încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Ocnița din 09 decembrie 2011, plîngerea înaintată de Marenciuc S. a fost respinsă ca tardivă și inadmisibilă, fiind depusă cu încălcarea termenului prevăzut de art. 313 alin. (3) CPP.

3. Încheierea nominalizată a fost atacată cu recurs în anulare de petiționarul Marenciuc S., în care a solicitat casarea încheierii judecătorului de instrucție al Judecătoriei Ocnița din 09 decembrie 2011, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de fond, unde plîngerea înaintată de dînsul să fie examinată în prezența lui și a apărătorului.

4. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 18 septembrie 2012, s-a admis recursul în anulare declarat de petiționarul Marenciuc S., s-a casat încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Ocnița din 09 decembrie 2011, cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de fond, de către un alt judecător.

5. În argumentarea soluției adoptate instanța de recurs a menționat că potrivit art. 452 alin. (3) CPP, persoanele menționate la art. 313 alin. (1) CPP, precum și, Procurorul General și adjuncții acestuia, pot declara recurs în anulare împotriva

încheierii irevocabile a judecătorului de instrucție cu privire la pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale în cazurile prevăzute la art.453 CPP - în scopul reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzei, în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată.

Plîngerea cet. Marenciuc S. a parvenit la Judecătoria Ocnița la 06 decembrie 2011 (f.1), fiind numită spre examinare, conform încheierii contestate la data de 09 decembrie 2011 (f.8), dispunându-se respingerea acesteia ca tardivă și inadmisibilă.

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 09.12.2011 (f.7), petiționarul Marenciuc S. nu s-a prezentat în ședință, din motiv că nu a fost etapat, instanța dispunând examinarea plîngerii în lipsa acestuia.

Conform art. 313 alin. (4) CPP, plîngerea se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de 10 zile, cu participarea procurorului și cu citarea persoanei care a depus plîngerea. Neprezentarea persoanei care a depus plîngerea nu împiedică examinarea plîngerii. În cadrul examinării plîngerii, procurorul și persoana care a depus plîngerea dau explicații.

Din cele menționate rezultă, că participarea petiționarului la examinarea plîngerii nu este obligatorie, însă el urmează a fi citat legal, comunicându-se despre ziua, data, ora și locul examinării plîngerii sale.

Potrivit materialelor cauzei, s-a constatat că instanța nu l-a citat legal despre data stabilirii ședinței de judecată și nu a întreprins careva măsuri pentru etaparea petiționarului. Mai mult, dispunând de termenul legal de 10 zile pentru examinarea plîngerii, instanța a numit cauza spre judecare doar peste 3 zile după parvenirea acesteia.

Prin urmare, Colegiul a constatat că, examinând plîngerea în lipsa lui Marenciuc S., instanța i-a lezat dreptul prevăzut în art. 313 alin. (4) CPP, de a da explicații în fața instanței de judecată. Respingînd plîngerea ca tardivă, instanța nu a verificat motivele pentru care a fost omis termenul prevăzut de alin. (3) art.313 CPP, iar toate aceste circumstanțele denotă că încălcările comise de judecătorul de instrucție constituie un viciu fundamental care a afectat hotărârea atacată, adică reprezintă erori de drept care nu pot fi corectate de către instanța de recurs și impun soluția admiterii recursului în anulare declarat, cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de fond.

6. Rejudecînd cauza, prin încheierea Judecătoriei Ocnița din 10 decembrie 2012, s-a dispus respingerea plîngerii înaintate de Marenciuc S., împotriva rezoluției procurorului în procuratura raionului Ocnița, E. Fișteac, din 04 iulie 2005, de refuz în pornirea urmăririi penale, ca depus tardiv.

7. În motivarea soluției adoptate, instanța a menționat că potrivit prevederilor

art. 313 alin. (2) CPP, participanții la proces, sau persoanele drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de către organul de urmărire penală, sînt în drept de a ataca la judecătorul de instrucție, refuzul organului de urmărire penală de a începe urmărirea penală și alte acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei.

Din materialele cauzei s-a constatat că, prin rezoluția procurorului în procuratura r-lui Ocnița E. Fișteac, din 04 iulie 2005, a fost respinsă plîngerea cet. Marenciuc S.. Ordonanța procurorului privind neînceperea urmăririi penale a fost adoptată la data de 04 iulie 2005. Tot atunci, prin scrisoarea de însoțire nr. 67 pr/04 508, rezoluția dată a fost expediată solicitantului. Solicitantul a negat primirea rezoluției respective în anul 2005, explicînd că a primit actul contestat în anul 2010. Cu toate că, la materialele plîngerii nu a fost anexat actul contestat, instanța admite că solicitantul contestă anume acest act. Materialele ce țin de verificarea plîngerii de către procuror se păstrează 5 ani și au fost nimicite, din aceste considerente nu au fost prezentate în ședința de judecată. Solicitantul a afirmat că a primit doar scrisoarea de însoțire, iar rezoluția a primit-o altă dată, însă nu a putut explica cînd și unde a primit-o.

Instanța a apreciat drept neîntemeiat și argumentul avocatului precum că rezoluția dată urma să fie înmînată solicitantului în cadrul judecării cauzei penale și că în dosarul dat trebuie să fie probe privind înmînarea rezoluției.

De asemenea, instanța a menționat că petiționarul nu a explicat motivul omiterii termenului de prescripție și nu a cerut repunerea în termen, din aceste considerente instanța a conchis asupra respingerii plîngerii respective, ca tardivă.

8. Încheierea nominalizată a fost atacată de petiționar în ordine de recurs la Curtea de Apel Bălți. În recursul declarat petiționarul a menționat că, cu rezoluția atacată a făcut cunoștință în anul 2012, nu a fost adusă nici o dovadă că a primit rezoluția în cauză mai înainte, solicitînd anularea încheierii judecătorului de instrucție și emiterea unei decizii în privința sa potrivit legislației în vigoare.

9. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 13 martie 2013, s-a dispus respingerea ca inadmisibil a recursului declarat de Marenciuc S., împotriva încheierii Judecătoriei Ocnița din 10 decembrie 2012, încheiere care s-a menținut fără modificări.

10. În argumentarea poziției adoptate, instanța de apel a menționat că potrivit art. 449 alin. (1) pct. 1) lit. c) CPP, judecînd recursul, instanța este în drept să respingă recursul ca inadmisibil.

În conformitate cu prevederile art. 313 alin. (6) CPP, încheierea judecătorului de instrucție asupra plîngerilor împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitatea specială de investigație este irevocabilă.

Reieșind din cele expuse, instanța de apel a remarcat că, deși judecătorul de instrucție în încheierea adoptată a indicat că aceasta este cu drept de atac în termen de 15 zile, totuși legea nu prevede posibilitatea atacării cu recurs a încheierilor adoptate în ordinea art. 313 CPP.

11. La 27 martie 2013, Marenciuc S., atacă cu recurs în anulare decizia instanței de apel și încheierea judecătorului de instrucție a Judecătoriei Ocnița, menționând că după condamnarea sa, a încercat prin diferite metode de a afla despre soarta cererii depuse la procuratură, dar nu a primit nici un răspuns. Tocmai la data de 15.03.2012, conform fișei de însoțire cu nr. 1 lpr/12-396, a primit copia rezoluției din 04.07.2005 și îndată după primirea acesteia, s-a adresat cu o plîngere privind anularea rezoluției în judecătoria sectorului Buiucani, mun. Chișinău, de unde a primit răspuns că trebuie să se adreseze în judecătoria r-lui Ocnița, ceea ce și a făcut.

Petiționarul consideră că plîngerea a fost depusă în termen, deoarece a făcut cunoștință cu rezoluția dată de către procuratură tocmai în anul 2012. Cu atât mai mult că în ședința de judecată, procurorul n-a adus nici o dovadă, precum că dînsul ar fi primit copia rezoluției mai înainte de anul 2012.

De asemenea, a menționat că în dosar sunt două scrisori de însoțire pe care s-a bazat procurorul și potrivit acestor scrisori dînsul ar fi primit copia rezoluției, însă pe aceste scrisori nu se vede nici data trimiterii lor și nici numărul de ieșire din cancelaria procuraturii. Cu atât mai mult că dacă la aceste scrisori se anexau copiile rezoluției, în ele trebuia de arătat pe cîte file sunt anexele.

În consecință, petiționarul solicită de a anula încheierea judecătorului de instrucție a Judecătoriei Ocnița din 10 decembrie 2012 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 13 martie 2013.

În drept, recursul în anulare este întemeiat pe prevederile art. 437, 438, 444, 447 și 449 CPP.

12. Examinînd admisibilitatea în principiu a recursului în anulare declarat, în baza materialelor dosarului și în raport cu motivele invocate, Colegiul penal conchide că acesta este inadmisibil pentru următoarele considerente.

În temeiul art. 453 CPP, raportat la prevederile art. 6 pct. 44), 22 alin. (3) CPP, art. 4§2 al Protocolului nr. 7 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, hotărîrile irevocabile pot fi atacate cu recurs în anulare în scopul reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzei, în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărîrea atacată, inclusiv cînd Curtea Europeană a Drepturilor Omului informează Guvernul Republicii Moldova despre depunerea cererii.

Viciu fundamental în cadrul procedurii precedente, care a afectat hotărîrea pronunțată, se consideră încălcare esențială a drepturilor și libertăților garantate de

Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, de alte tratate internaționale, de Constituția Republicii Moldova și de alte legi naționale.

Potrivit dispoziției art. 452 CPP, Procurorul General și adjuncții lui, persoanele menționate în art. 401 alin. (1) pct. 2) și 3), și în numele acestora, apărătorul sau reprezentantul lor legal, pot declara la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare împotriva hotărârilor judecătorești irevocabile după epuizarea căilor ordinare de atac.

În continuare, Colegiul penal specifică că, la 27.10.2012 a intrat în vigoare Legea nr. 66 din 05.04.2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală. Potrivit pct. 144 al art.(1) din legea menționată, prevederile expuse în alin.(2) și (3) din art.452 CPP au fost abrogate.

Alin. (3) al art. 452 CPP, pînă la abrogare, prevedea că persoanele menționate la art. 313 alin. (1) CPP, precum și Procurorul General și adjuncții acestuia, pot declara recurs în anulare împotriva încheierilor irevocabile a judecătorului de instrucție cu privire la pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale în cazurile prevăzute la art.453 CPP.

În speța în cauză, recursul în anulare a fost depus la 27 martie 2013, deci după intrarea în vigoare a legii menționate.

În consecință, pornind de la dispoziția art. 3 CPP, se menționează că în desfășurarea procesului penal se aplică legea procesuală care este în vigoare în timpul urmăririi penale sau al judecării cauzei în instanța judecătorească.

Legea procesual penală poate avea efect ultraactiv, adică dispozițiile acesteia, în perioada de tranziție la o nouă lege procesual penală, pot rămîne aplicabile acțiunilor procesuale reglementate de legea nouă, cu condiția că caracterul ultraactiv al normei trebuie să fie reglementat expres de legea nouă.

Dat fiind faptul, că în dispozițiile art. II din Legea nr. 66 din 05.04. 2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, nu este prevăzut caracterul ultraactiv al prevederilor art. 452 alin. (3) CPP, în redacția de pînă la intrarea în vigoare a Legii nr. 66, care prevedea posibilitatea contestării cu recurs în anulare și a încheierilor irevocabile adoptate în ordinea prevăzută de art. 313 CPP, recursul în anulare depus de recurenți urmează a fi declarat inadmisibil, ca fiind utilizată o cale de atac neprevăzută de lege pentru asemenea hotărâri judecătorești.

Un alt argument în sprijinul soluției adoptate îl constituie faptul că, potrivit art. 313 alin. (6) CPP, încheierile judecătorului de instrucție, adoptate pe marginea examinării plîngerilor declarate împotriva ordonanțelor procurorului privind încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale cu reluarea urmăririi penale sînt

hotărâri irevocabile, iar căile de atac împotriva acestora pot fi exercitate în strictă conformitate cu legea, de la care nu se permite nici o derogare.

Principiul irevocabilității hotărârii judecătorești rezultă din principiul stabilității și siguranței raporturilor juridice, element esențial al preeminenței dreptului într-o societate democratică, așa cum este consacrat și în preambulul Convenției Europene pentru Drepturile Omului.

Or, la caz, se menționează că dreptul de a declara recurs în anulare, poate fi exercitat numai în privința acelor hotărâri judecătorești irevocabile, care au epuizat căile ordinare de atac, reglementate de Capitolul IV, Secțiunea I și Secțiunea a II-a a Codului de procedură penală – calea apelului și a recursului ordinar.

Prin urmare, din interpretarea dispozițiilor legale sus-menționate raportate la cauza dată rezultă că, în ceea ce privește încheierea judecătorului de instrucție, adoptată în ordinea prevăzută de art. 313 CPP, aceasta nu cade sub incidența categoriilor de hotărâri irevocabile prevăzute de alin.(1) art.452 CPP, care pot fi contestate cu recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție, iar recursul declarat împotriva încheierii judecătorului de instrucție, care este irevocabilă, este inadmisibil, deoarece o asemenea hotărâre nu este susceptibilă de a mai fi atacată cu recurs în anulare. Aceasta concluzie derivă și din regula unicității dreptului de a folosi o cale de atac, care a fost exercitată în cauza respectivă prin controlul efectuat de către judecătorul de instrucție a legalității ordonanței din 04 iulie 2005 adoptată de procurorul r-lui Ocnița, E. Fiștic, privind neînceperea urmăririi penale pe faptul maltratării lui Merenciuc S., de către colaboratorii CRP Ocnița.

Eliminarea căilor extraordinare de atac în această materie este justificată și de caracterul special al procedurii instituite de prevederile art. 313 CPP, legiuitorul urmărind astfel să asigure celeritatea acesteia și obținerea în mod rapid a unei hotărâri irevocabile și definitive prin care să fie exercitat controlul judiciar asupra acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitatea specială de investigații, pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal.

În final, concluzionând asupra celor expuse, statuăm că noile modificări survenite în procedura penală, permit de a conchide că hotărârile adoptate de judecătorul de instrucție în ordinea art.313 CPP, privind pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, începând cu 27 octombrie 2012, nu mai pot fi examinate în ordinea recursului în anulare.

Subsidiar, din textul recursului declarat, se constată că petiționarul, în drept, își întemeiază recursul pe prevederile art. 437, 438, 444, 447 și 449 CPP, invocându-se ilegalitatea respingerii plîngerii înaintate în temeiul art. 313 CPP, de către instanțele ierarhic inferioare.

Prin urmare, se constată că recurentul nu face trimitere la prevederile art. 453 CPP, în baza cărora instanța de recurs examinează în drept recursul în anulare, din care considerente, în temeiul art. 453 alin. (2) CPP, recursul în anulare este inadmisibil dacă nu se întemeiază pe temeiurile prevăzute în prezentul articol sau este declarat repetat.

13. În conformitate cu art. 432 alin. (1) – (2) pct. 1) și art. 456 Codul de procedură penală, Colegiul penal

DECIDE :

Inadmisibilitatea recursului în anulare declarat de petiționarul Marenciuc Serghei, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 13 martie 2013 și încheierii judecătorului de instrucție a Judecătoriei Ocnița din 10 decembrie 2012, din motivul utilizării unei căi de atac neprevăzute de lege.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 28.08.2013.

Președinte /semnătura/ Constantin Gurschi

Judecători /semnătura/ Constantin Alerguș

/semnătura/ Andrei Harghel

Copia corespunde originalului

Președinte

Constantin Gurschi